

Vinkelsliper'n

Årgang 5, nummer 1

01.04.11

Hva skjer?

Oktober/november
2011:

Etterutdanningskurs
klauvskjæring, mer
informasjon kommer
etter hvert på
www.storfehelse.no

November 2011:
Årsmøte og fagsamling
NoKL

I dette nummeret:

Hva skjer?	1
Nytt nummer av medlemsbladet	1
Litt nytt fra klauvskjærerlaget	1
Nedslitte såler - en kasuistikk	2
Presentasjon av Ole Anders	3
Fra en klauvskjærers dagbok	3
Varsling	3
Nybygg	3
Innrapportering klauvskjæring	4
Status elektronisk innrapportering	4
Klauvboks kjøpes	4

Nytt nummer av medlemsbladet

Et splitter nytt nummer av medlemsbladet er nå klart. Og Vinkelsliper'n har fått en liten ansiktsløftning, med friske vårfarger. Du får nyheter fra klauvskjærerlaget, en kasuistikk om nedslitte såler på tre kviger og presentasjon av klauvskjærer Ole Anders Mausethagen. Og det blir et kapittel fra en klauvskjærers dagbok. God lesning!

Litt nytt fra klauvskjærerlaget

Vellykket fagsamling

Takk til alle som deltok på fagsamlingen og gjorde den til en flott arena for faglige og organisatoriske diskusjoner og ikke minst til en trivelig sosial begivenhet. Deltakerne i år var Jørn Andersen, Harald Bakken, Robert Bell, Reidar Berge, Børge Eide, Aleksander Elden, Knut Erling Frøyland, Nils Arne Holgersen, Tore Håkstad, Jon Laksforsmo, Torgeir Nordgård, Asgeir Tunheim, Per J Sæter, Stein O L Osland, Svein J Gravdal, Bjørn Rinheim og Åse M Sogstad. Maren Knappe Poindecker, NVH, og Anne Marie Jahr, Mattilsynet, var eksterne foredragsholdere.

Krav til opprettholdelse av sertifiseringstittelen - vedtatt på årsmøtet

Sertifiserte klauvskjærere skal registrere normale og unormale klauver i Helsekort klauv og oppfordre gardbruker til innrapportering til Kukontrollen. Sertifisert klauvskjærer skal følge retningslinjene i skrevet "Kvalitetssikret klauvskjæring".

Sertifiserte klauvskjærere må ta etterutdanning i form av kurs, seminarer og/eller fagsamlinger minst hvert 3. år. Styret vil kontrollere listen over sertifiserte klauvskjærere en gang årlig. De som ikke fyller kravet om etterutdanning, får en påminnelse. Hvis de ikke kan dokumentere at de har deltatt på etterutdanning i form av kurs, seminarer og/eller fagsamlinger innen det påfølgende året, vil de bli strøket av listen. Disse må gå opp til ny eksamen for å beholde sertifiseringstittelen.

Tre nye sertifiserte klauvskjærere

Det ble holdt klauvskjæringskurs på Hvam i oktober, med sertifisering av erfarne klauvskjærere siste dagen. Flere nybegynnere deltok også på kurset. Vi har nå til sammen 35 sertifiserte klauvskjærere i Norge. Og den første kvinnelige!

De nye sertifiserte er :

Kristel Sørgård, Øverbygd - region nord
Geir Inge Almås, Farstad - region vest
Almantas Jonkus, Auli - region øst

Ansvarlig utgiver: Norsk klauvskjærerlag og Helsetjenesten for storfe
ved Åse Margrethe Sogstad og Nina Svendsby

Nedslitte såler med infeksjon og underminering hos kviger – en kasuistikk av Åse Margrethe Sogstad, Martin Aarset og Terje Fjeldaas

Den 3. juli 2009 ble Helsetjenesten for storfe kontaktet av praktiserende veterinær angående en mjølkeproduksjonsbesetning på Vestlandet. To cirka to år gamle høydrektige kviger som ble kjøpt inn i månedsskiftet mai/juni, hadde blitt (oppdaget) observert svært halte den 1. juli. De ble undersøkt i klauvboks og satt inn på båsfjøs med gummimatter. Da det var mistanke om smittsom klauvsjukdom, ble også den tredje kviga som var kjøpt fra samme besetning, satt inn. Kvigene skulle kalve i slutten av juli.

Det fulgte veterinær helseattest med de tre kvigene ved innkjøp. Alle hadde stått på båsfjøs med betong som underlag hos tidligere eier før de ble kjørt med traktor direkte til kulturbeite (med noen "jordveier") hos den nye eieren. Der gikk de sammen med to andre innkjøpte kviger, som ikke hadde tilsvarende problemer. Den nye eieren hadde lagt merke til at klauvene til de tre var noe korte ved ankomst.

På grunn av betydelig halthet ble to av kvigene nødslaktet den 2. juli. De hadde da normal temperatur og tilnærmet normal matlyst, men hadde svært vondt for å stå. Den tredje kviga ble også nødslaktet samme dag på grunn av frykt for smittsom klauvsjukdom.

Kliniske symptomer

Følgende symptomer ble påvist før slaktning:

Den ene kviga (nr. 1) var hoven fra kronranda og opp mot koden. Hun "gikk på tå" og lå mer enn normalt. Ved undersøkelse i klauvboks ble det påvist underminering av sålen på ytterklauva på begge bakbein, helt fram til tåa, med "svart puss" i sprekke.

Den andre kviga (nr. 2) hadde symptomer som samsvarte med de som er beskrevet for kvige nr. 1, men av noe mildere grad. Det ble påvist sprekker og underminering av sålen i balleområdet på ytterklauva på begge bakbein.

Den tredje kviga (nr. 3) var ikke halt, men hadde små sprekker/sår i balleområdet.

Undersøkelse av klauvene etter slaktning

Bakbeina med klauvene fra alle de tre kvigene ble sendt til Norges veterinærhøgskole for undersøkelse.

Kvige nr. 1: Ytterklauva på høyre bakbein var blitt undersøkt før slaktning med lokal utskjæring i tåa. På "daubeina" ble det påvist nekrotisk vev i tådelen av den hvite linjen med underminering av sålen og oppbrudd i kronranda både plantart og lateralt. I klauvspalten ble det også påvist et væskende oppbrudd. Beinet var hovent opp mot koden – tydeligst lateralt. Klauvlengden på den høyre ytterklauva (målt langs klauvspalten fra kronranda til klauvspissen) var svært kort – bare 64 mm. På venstre bakbein var det liknende funn som på høyre. Det var ikke tegn til hornforråttelse på noen av klauvene.

Diagnose: Nedslitte såler i tådelen av ytterklauvene på begge bakbein, med løsning og infeksjon i den hvite linjen

og underminering av hele sålen med oppbrudd i kronranda. Og påvist mild hudbetennelse i klauvspalten.

Kvige nr. 2: På bakklauvene ble det gjort omtrent de samme funnene som hos kvige nr. 1 (Figur 2). Klauvlengden på høyre utvendig bakklauv var bare 67 mm, men på venstre bakbein var ikke utviklingen kommet like langt som beskrevet ovenfor. Det ble påvist tverrstriper i den hvite linjen langs utvendig vegg på venstre ytterklauv. Det ble også påvist mild hudbetennelse i balleområdet på venstre bakbeins ytterklauv.

Diagnosen var den samme som for nr. 1.

Kvige nr. 3: Ytterklauva på høyre bakbein ble målt til 65 mm. Sålehornet var tynt, men det ble ikke påvist sprekker i den hvite linjen. Det var overflatiske sprekker og sår i kronrandsområdet på ytterklauvene.

Diagnose: Tynne såler og hudbetennelse i klauvspalten og plantart i kronranda.

Mulige årsaker

Årsaken til problemene er høyst sannsynlig at kvigene som ble kjøpt inn, hadde for korte klauver da de ble sluppet på beite. Betongen de stod på, kan ha vært i groveste laget, og fuktighet på beitet kan ha gjort det tynne klauvhornet mindre slitesterkt. Da de ble sluppet rett på beite, kan det ha skjedd en videre nedsliting av sålen – noe som har medført at bakterier har funnet veien inn via den hvite linjen.

Konklusjon

Undersøkelse av dyr i forbindelse med kjøp og salg bør inkludere en nøye utfylt helseattest. Det bør foreligge dokumentasjon fra Helsekort klauv på alle enkelt dyr og også på hele besetningen. Det er viktig å være oppmerksom på at dyr med korte klauver kan bli sårbeinte og få alvorlige infeksjoner. Det kan derfor være nødvendig å sette slike dyr på underlag som ikke gir slitasje en stund (i noen tilfeller så lenge som to uker). Beiteslipp av dyr med korte klauver kan enten på grunn av slitasje eller for hard klauvskjæring være risikabelt selv om det, som i dette tilfellet, ikke er noe ved beitet som skulle tilsi at man burde forutse for stor slitasje.

Bilde til høyre: Høyrebeinet til kvige nr. 2 var hovent opp til koden med underminert såle. Legg merke til de korte klauvene.

Presentasjon: Ole Anders Mausehagen

Ole Anders bor i Brumunddal i Hedmark. Han har holdt på med klauvskjæring i 15 år, og skjærer nå rundt 8000 dyr i året. Han jobber i store områder i både Hedmark og Oppland.

Boksen er fra Søndergaard maskin. Den fungerer greit, men "det blir en del småsveising".

I tillegg til å ta hånd om en stor skokk med unger, driver Ole Anders med hest. Han har 4 kaldblodstravere. Nå er snart en Oldenburger på plass også.

Fra en klauvskjærers dagbok, av Jørn Andersen

Jeg så ved en tilfeldighet en annonse i Bodø-avisene om at Bodø Meieri søkte «Klauvpleier i hel stilling». Da var jeg akkurat ferdig med agronomen og militæret. Tenkte at det kunne være en jobb å prøve et års tid. Hadde litt erfaring med hovslagging, så jeg skjønnte hva jobben gikk ut på.

Jeg fikk jobben, og det som skulle være 1 år, har nå blitt til snart 31. På ansettelsesmøte fikk jeg en arbeidskontrakt som beskrev arbeidstiden, taushetsplikten, og at all overtid skulle avspaseres. Gammelskjæreren tok meg traust i handa og sa: «velkommen i trellenes rekke.» Det gikk snart opp for meg hva han mente.

Min første arbeidsdag var 19. mars 1980. Da skulle jeg være i opplæring hos gammelskjæreren, frem til 1. mai, da han skulle slutte. Det var vår og travle dager, og jeg hadde nok en følelse av å hefte han i skjæringa, men det gikk seg nå til. Av utstyr hadde vi en klauvboks med fastmonterte hjul og drag. Vi hadde klauvtang, klubbe, klinge, hovkniv, tjære, bandasje og kobbersulfat. Knivene ble smidd av en lokal smed, og jeg husker vi betalte 40 kr per stykk. Både boksen og klauvtanga var laget av «Smed Hansen» på veterinærhøgskolen. Vi skar 25 - 30 dyr på 4 - 5 bruk mange dager, og etter noen uker kjentes kroppen mørbanka ut. Jeg begynte å fantasere om elektriske hjelpemidler, men de fantes ikke i følge gammelskjæreren. Han hadde prøvd vinkelsliper, og funnet den ubrukelig.

Gammelskjæreren var (også sett i ettertid) dyktig. Han hadde vært på veterinærhøgskolen på kurs, og hadde blant annet lært utskjæring av såleknusning, bandasjering og avlastning med kloss. Det var på utstyrsdelen han slet. Straks jeg var alene, kjøpte jeg vinkelsliper og elektrisk planhøvel. Jeg skar

sekker med daubein, og etter et års tid hadde jeg taket på det. Klubba og klinga var historie.

De første åra var det mye usystematisk kjøring. Det var få som skar om høsten, så det ble mye hit og dit. Prisen var 5 kr + mva. Alle melkeleverandører skulle ha tilbud om klauvskjæring 2 ganger per år. De som trengte klauvskjæring utenom dette måtte betale 250,- De kommunene jeg jobba i ga noe tilskudd til klauvskjærerordninga. Det som ved årets slutt manglet for å dekke alle kostnader inkludert årslønn, arbeidsgiveravgift, kjøring, nedskrivning av klauvboks osv ble trukket på melkeprisen, enten leverandør skar eller ikke. I 1981 var trekket på 1 øre per levert liter melk. Etter hvert som kommuneøkonomien ble dårlig falt tilskuddet bort. Trekket på melkepris ble vurdert som ulovlig, og på slutten av 80-tallet måtte produsentene som ønsket klauvskjæring selv finansiere hele ordninga.

Dette var ei svært spennende tid, hvor produsenten for første gang fikk se den reelle kostnaden på klauvskjærerordninga. Jeg var spent på om jeg ville ha arbeid det påfølgende året. Nå fungerte det slik at ei regning på gården kunne for eksempel lyde på 150 kr per ku. Hvis kostnadene ved halvgått år og ved årets slutt (deler året i to) tilsa 200 kr per ku, fikk bonden ei tilleggsregning på 50 kr per skåret ku.

Dette systemet bruker vi enda. Prisen per skåret ku i 2009 var totalt 284 kr inkl stoppsats, kjøring og alle andre utgifter. Alle produsenter i området får tilbud om skjæring hver 6. mnd. Vi fakturerer 700,- i stoppsats og 1000,- per ku for kjøring til enkelt dyr utenom oppsatt plan.

Varsling

Mattilsynets har varslingslister som brukes ved utbrudd av smittsomme sjukdommer.

Anne Marie Jahr i Mattilsynet oppfordret på fagsamlingen vår alle omreisende klauvskjærere til å ta kontakt med det lokale Mattilsynet for å komme på deres varslingslister.

Nybygg

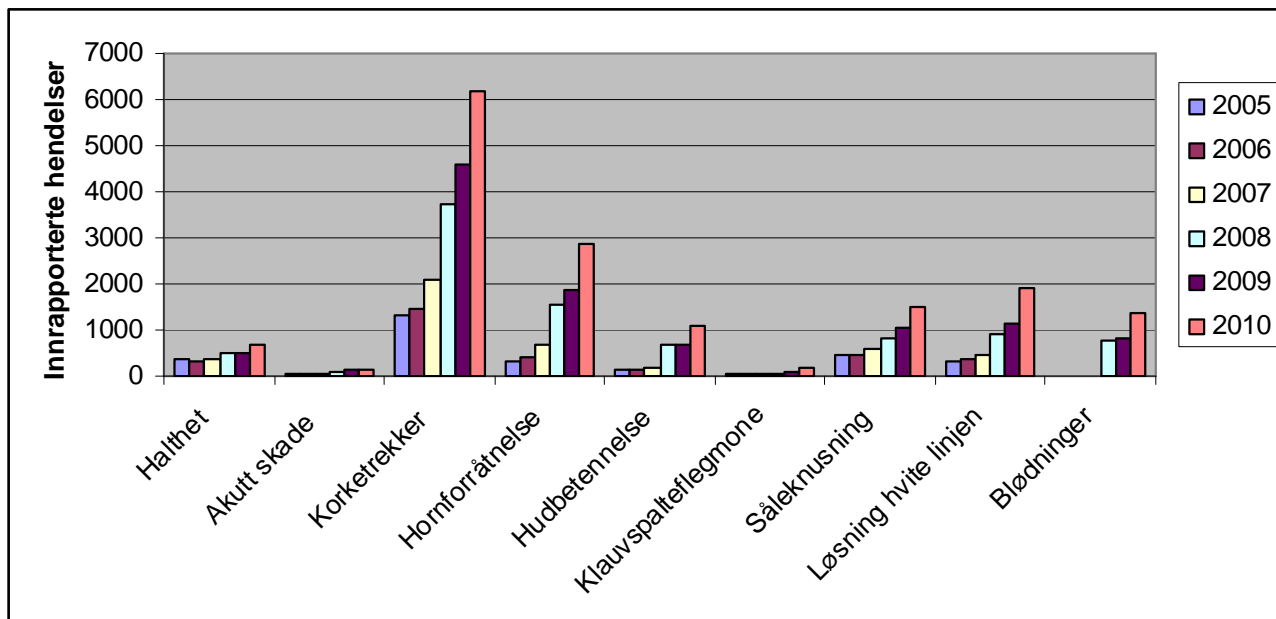
Er det noen som bygger nytt i nærheten av deg? Ta kontakt for å sikre deg at det blir lagt til rette for klauvskjæring og fotbad.

Klauvskjærerlaget har utarbeidet et skriv om dette som er lagt her:

<http://storfehelse.no/2092.cms>
<http://storfehelse.no/2916.cms>

Innrapportering klauvskjæring for 2010, av Åse Margrethe Sogstad

Antall innrapporterte klauvskjæringer i Helsekort klauv øker sakte, men sikkert! Totalt antall innrapporterte hendelser var i 2010 ca 61 000 - altså en økning på ca 10 000 fra 2009. Det er flott at vi fortsatt ser en økning i antall innrapporterte klauvhendelser fra Helsekort klauv. Vi håper at dette er et uttrykk for at flere og flere gardbrukere ser betydningen av regelmessig klauvskjæring, at flere og flere klauvskjærere benytter Helsekort klauv under klauvskjæringen og at flere og flere registreringer også rapporteres inn til Kukontrollen!

Redaksjonen ønsker alle lesere av Vinkelsliper'n en riktig god påske!

Klauvboks ønskes kjøpt

KVK boks modell 650SP-0.
Modell 650SP-1 eller 2 kan også være aktuell. Ta kontakt med Torgeir Nordgård, tlf: 901 60 821

Status elektronisk innrapportering, av Åse Margrethe Sogstad

En gruppe bestående av representanter fra Geno, Helsetjenesten for storfe og TINE Rådgiving har vurdert det danske innrapporteringssystemet. Gruppen har funnet at det vil være mer hensiktsmessig å gå for et noe enklere innrapporteringssystem bygd på det eksisterende kodesystemet vårt.

Det er sendt en forespørsel til Provet angående å utvikle et elektronisk innrapporteringssystem med en håndholdt "touch screen", basert på det samme systemet som veterinærene benytter i "Vetin". Provet vil forhåpentligvis gi oss et tilbud i løpet av tidlig vår.

Om klauv på nett:
www.storfehelse.no/page?id=124

Er du glad i kuer? Får du ikke nok ku-effekter?
Sjekk ut denne kanadiske nettsiden: www.cows.ca
Massevis av t-skjorter og saker med kumotiv.